

Kaffe til alle på åbningsdagen 1903

Den 29. april 2003 kan Skals Vandværk fejre sin 100 års fødselsdag. Ifølge Viborg Stifts Folkeblad fra den 28/4 1953 havde smed Kristiansen fra Højslev på åbningsdagen den 24. april i 1903 inviteret alle, der havde deltaget i arbejdet samt interessenterne til kaffe.

Den 29. var arbejdet så fuldført, - det kom til at koste godt 8000 kr. - mente man. Vandet fik man fra et kildevæld "en god halv fjerdingvej" syd for byen.

Sparsomme historiske kilder

Desværre er der ikke mange "kilder" til vandværkets historie i den første snes år, idet den forhandlingsprotokol, der dækker perioden indtil den 18. juni 1921, synes at være bortkommet.

Vandtårn og vindmotor

I en artikel af Ude Henneberg fra 1930'erne står der dog lidt - nemlig at vandværket blev anlagt i sommeren 1903, fordi man flere steder i byen manglede godt drikkevand; det gjaldt navnlig en del nye bygninger, der efter banens anlæg blev opført "langs landevejen" på opfyldt eng og kærbund". Her står det, at vandet blev hentet på en bakkeskråning "1 km syd for byen, hvor der findes udmærket og rigeligt vand". Dette blev så pumpet op i det højtliggende vandtårn af "3 stødhæverter" og en vindmotor.

Formand og kasserer

Desuden får vi her at vide, at snedker Karl Kristensen (1882-1951) var formand, og købmand Frode Klausen var kasserer. Den sidstnævnte må være den senere sparekassedirektør. Fra 1903 til 1921 har vi ikke mange oplysninger. Vi ved, at i 1906 blev Karl Kristensen afløst som formand af Vilhelm Villumsen, som igen i 1913 blev afløst af vognmand M.K. Nielsen.

Styr på historien fra 1921

Fra 1921 og frem har vi så protokollerne, og i dem står der selvfølgelig mange både betydningsfulde og mere pudsige ting. Her er et skønsomt udvalg:

Havevanding vinder indpas

Jørgen N. Jørgensen, der var blevet formand i 1920, sad der stadig i 1921. I hans "regeringstid" blev det vedtaget, at Otto Madsen skulle have 165 kr. om året for at passe værket - jo, pengene var sandelig mere værd dengang. Nu blev der også sat priser på havevanding, nemlig 35 kr., hvis vandet blev taget fra en hovedhane, hvis det kom fra en anden hane, var prisen afhængig af bestyrelsens skøn.

Springvand skulle også koste

I 1922 blev Jørgen N. Jørgensen så afløst af post Jens Pedersen. I hans formandstid blev det bestemt, at det skulle koste 10 kr. at have springvand. 1924 kom overportør L. Madsen til. Han sad kun et år, og der skete da heller ikke noget bemærkelsesværdigt det år.

De første klager over vandkvaliteten

I 1925 var det så bødker F. Jespersens tur, og i hans tid var der klager over vandets kvalitet hos nogle af forbrugerne, hvilket førte til, at der måtte en del reparationer til både på vandværket, rørene og tårnet.

Sognerådet ønsker brandstandere

I 1927 var det bypost Niels Christensen, der regerede indtil 1929. I 1928 ansøgte sognerådet om tilladelse til opstilling af 2 brandstandere, hvilket blev bevilget, forudsat at kommunen afholdt udgifterne. Den ene blev opstillet ved gæstgiver L. Kristiansens stald og den anden ved hjørnet af Kirkepladsen. I hans tid blev det vedtaget, at elektricitetsværkbestyrer Jens Amby skulle have 700 kr. om året for at passe vandværket. Det kan man da kalde en stigning!

Gårdmand 10 år i formandsstolen

Så i 1929 kom der en formand, som blev siddende i lidt længere tid. Det var gårdmand Anders Giversen; han blev siddende helt til 1939. Selvfølgelig var der også problemer i hans formandstid. Allerede det første år viste det sig, at der ikke var vand nok. Det blev klaret med en ny boring vest for Søren Vesters gård med tilhørende pumpe. Her måtte der dog først tages vandprøver, men de var fine.

Pris på vognvask

Alle disse nye tiltag kostede selvfølgelig penge, så i 1930 søgte man og fik et nyt lån på 10.000 kr. i Sparekassen. - Noget nyt var, at der nu blev opkrævet en afgift på 10 kr. om året for "vognvask" hos visse interessenter.

Vester og Allentoft slipper for vandafgift

I 1933 var det igen galt med vandet, men en ny boring hos Søren Vester klarede også denne gang problemet, denne gang var det øst for haven. Efterhånden syntes Søren Vester og Sofus Allentoft, at de havde leveret så meget vand til værket, at de burde fritages for at betale vandafgift, og det blev de så. Der var dog dem, der bare undlod at betale, så i 1934 blev det bestemt, at hvis nogen skyldte for mere end et kvartal, blev der lukket for vandet.

Elektricitet afløser hæverterne

I 1936 var det så slut med hæverterne, som man hidtil havde brugt i hvert fald i Leresgryde, fra nu af blev al vand hentet med elektricitet.

Skals Mejeri kobles på

Ved generalforsamlingen i 1939 nægtede Anders Giversen så at modtage genvalg. Den nye formand blev nu købmand Holger Bech. Han sad i 2 år til i 1941, og i hans tid blev ledningsnettet fra Sparekassen og til Ejstrupvej udvidet. Desuden blev Skals Mejeri nu koblet til nettet. De skulle have måler på og betale fra 15 øre og ned til 12 øre, idet prisen faldt en øre for hver 2000 m³, Prisen var beregnet efter en strømpris på 30 øre pr KWT.

Krigsårene 1940-45

I februar 1941, midt i den kolde krigsvinter indkøbte værket en "optøningsmaskine" for 1100 kr. Den kunne lejes ud for 5 kr. I 1941 blev gårdejer Christian Møldrup så formand. Nu var det igen galt med dem, der ikke betalte for deres vand. Det lader til at være et stadigt tilbagevendende problem.

På et bestyrelsesmøde den 5. 2. 1942 blev det vedtaget, at det skal koste 6 kr. for den første time og 4 kr. for hver efterfølgende, hvis man skal have stikledninger optøet. For optøning af centralvarme er prisen 6 kr.

pr. time. 1 det hele taget synes isvintrene under krigen at have givet ikke så få problemer. Det står jævnligt i protokollen fra den tid, at ledninger bliver lagt længere ned i jorden.

I 1943 bliver bagermester A. Pedersen valgt til ny formand. Også i hans periode mærkes krigen. Da der skal lægges vand ind hos Ernst Abildgaard Jensen, er man nødt til på grund af "rørmangel" at tilslutte installationen til en allerede eksisterende ½ tommers ledning i stedet for den normale 1 tommers ledning.

Rolige efterkrigsår

I 1945 blev det så murer Chr. Vinstrups tur. Han sad kun et år, og ud over en del udvidelser af nettet skete der ikke noget særligt i den tid. I 1946 valgtes bogholder Arnold D. Kristensen, som også kun sad et år. I den tid fik Møldrup Vandværk efter ansøgning lov til at leje optøningsapparatet for 20 kr. pr dag.

Snedker 10 år i formandsstolen

Så kom der en formand, der sad i mange år, fra 1947 til 1957. Det var snedkermester Palle Nielsen. I 1948 vedtog man, at interessenter, der har to toiletter fremtidigt kun skal betale 10 kr. for denne fornøjelse, mod hidtidigt 7,50 kr. pr. stk. Da der blev klaget over vandforsyningen på Højskolebakken, blev man enig om, at man ville købe "Håndværkerskolens" pumpe og installere den i vandtårnet, og i december vedtog man, at kassereren skulle have løn - 75 øre pr. forbruger.

Regulativ blev nødvendigt

I oktober 1949 vedtog man et "Regulativ for Interessentskabet Skals Vandværk". Udover de sædvanlige problemer med klager over vandforsyningen visse steder, og forsøg på at finde mere vand, skete der sådan set ikke det store i resten af Palle Nielsens tid.

Trinderup forbyder havevanding

I 1957 overtog Jens Trinderup så formandsstolen. Han havde siddet i bestyrelsen i en del år og var derfor godt kendt med procedurerne. Det faldt så i hans lod i 1958 at indføre forbud mod havevanding i visse perioder. Foreløbigt var vanding kun tilladt fra 19° til 22°, fra den 8/7 og indtil ny meddelelse. En mere positiv ting var det vel, at man nu endelig fik et kort over vandledningerne. Det skete ved et møde den 10. oktober 1958 med smedene Torp Jensen og A. Lund Nielsen.

Plasticrør prøves

I 1959 var der igen mangel på vand, havevandingen var i fare, man talte om at foretage en boring øst for byen.

I 1960 blev der for første gang, i forbindelse med en ny ledning til Alfred Kristiansen og Sofus Allentoft, nedlagt plasticrør. Samme år udstedes der nye retningslinier for havevanding: I den vestlige del af byen må der vandes mandag, onsdag og fredag. I den østlige del tirsdag, torsdag og lørdag, begge steder fra 19 til 23.

Boring i Kildedalen

I 1961 begyndte man at bore efter vand i Kildedalen. Prøver viste, at vandet var godt, så man købte jord i Kildedalen af P. Vorre og Harald Christensen, og i oktober er pumperne i gang.

Ved generalforsamlingen i 1962 bevilges formanden en "løn" på 100 kr. om året. I november går man over til vekselstrøm til pumperne i Kildedalen.

Aftale med fjernvarmen

I 1963 bliver der underskrevet overenskomst mellem Skals Vandværk og Skals Fjernvarmeværk om eventuelle bekostninger på ledningsnettene. Ved generalforsamlingen i 1964 hævdes kassererens løn til 2 kr pr medlem, formandens til 150 Kr. opkræveren" skulle have 500 kr, begge pr år.

Værket får teknisk rådgiver

Den 8. Oktober 1964 blev der valgt en "teknisk rådgivende", nemlig Erling Damsgaard til en årsløn på 400 kr. I 1965 drøftede man, om der skulle lukkes for vandet, hvor der var 2 terminers restance! Altså stadig det gamle problem!!

Sundhedskommissionen løfter pegefingern

I 1966 havde man problemer med sundhedskommissionen angående kloakeringen i Kildedalen, der mentes at ligge for tæt på boringen. Man havde også problemer med kommunen angående betaling af indskud på byggegrundene på de 22 grunde på Højskolebakken. I 1967 var det momsens og de nye byggegrunde på den forhenværende sportsplads på Ejstrupvej, der spøjte. I 1968 var økonomien så fin, at man vedtog at undlade at opkræve vandafgift for oktober kvartal!

Glimrende vand fra Skalsådal

I 1969 forhøjedes kassererens løn til 2,75 kr pr medlem, og opkræverens til 3 kr pr medlem. Der er nu så stor vandmangel, at man beslutter nye prøveboringer, dels i Kildedalen og dels i Skalsådalen. Og i løbet af 1970 og 71 fandt man så ud af, at man fik glimrende vand fra ådalen, og at man var nødt til at bygge et nyt vandværk.

Trinderup takker af med nyt Vandværk

Den 19/9 1971 blev det nye vandværk afleveret af firmaet Poul Christiansen, Højslev, og det blev så Jens Trinderups sidste handling som formand.

Trinderup junior vælter vandtårnet

I oktober 1971 blev Jens Trinderup afløst som formand af sin søn Jens Peter Trinderup. Dennes første problem var at få fjernet det gamle vandtårn. Det fik man hjemmevernet til at ordne ved hjælp af ca. 5 kg plastisk sprængstof. De gjorde det ovenikøbet gratis, idet man fra hjemmevernets side betragtede det som et uddannelsesobjekt. Sprængningen fandt sted i begyndelsen af november.

Nye hovedledninger til udstykninger

I 1972 og 73 blev der lagt hovedledninger til de nye industrigrunde og udstykningerne ved Anders Villumsens ejendom. De næste par år gik med de sædvanlige henstillinger om at betale til tiden og kun at vande have i den tilladte tid, nu 4 timer. I øvrigt må priserne hele tiden hæves på grund af inflationen. I 1976 kommer der så nye udstykninger på Fjordvej, og samtidig begynder det at knibe med vandet igen, så man må forsøge nye boringer i ådalen. Nu går man over til betaling af vandafgift på giro i samarbejde med Sparekassen. Man tog afsked med Ida og Ejner Christensen, der har været opkrævere i næsten 35 år!

Ny låntagning og udbygning

I 1977 optog man et lån på 100.000 kr. i Privatbanken. Udbygningen af vandværket og den nye boring i ådalen blev færdige. På generalforsamlingen det år fandt man, at det nye regulativ ifølge vandforsyningsloven var noget knudret i sproget, så selv om det var godkendt for Møldrup og Klejtrup, blev det kun godkendt i Skals med visse ændringer (sproglige må man formode).

Vandure spøger og lønningerne stiger

I de følgende år skete der heller ikke store ting. Man var begyndt at tænke på vandure, og det blev besluttet at installere et antal forsøgsvandure. Nu var formandens løn steget til 5.000 kr årligt og vandværksbestyreren fik nu 6.000 kr pr år. Fra 1. september 1980. Noget af det sidste, Jens Peter Trinderup udrettede i sin tiårige formandstid, var at sørge for nyt tag til vandværket, et med rejsning, da built up - taget, der var ti år gammelt allerede var utæt.

Vandure droppes og Jens Peter Trinderup holder

Ved generalforsamlingen i 1981 ønskede Jens Peter Trinderup ikke genvalg, og nu blev gårdejer Jørgen Jørgensen, "Alhøjgaard" valgt som ny formand. De i 1979 indkøbte vandure (10 stk.) var aldrig blevet monteret, og man besluttede nu foreløbig at undlade dette, da man ikke troede på nogen nytte deraf!

Rensningsanlægget kobles på

I 1982 blev der nedlagt ledninger til det kommunale rensningsanlæg og til de nye udstykninger på Tjørnevej. Driftslederen Johs. Rost aflønnedes fremover med 12.000 kr. pr år.

Kurt Poulsen tegner ledningskort

I 1983 besluttedes det, at boligblokke med een stophane, men flere lejligheder, skulle betale indskud pr. lejlighed svarende til 85 % af normalt indskud til enfamiliehuse. Nyt regulativ blev vedtaget og godkendt af kommunen, det gjaldt fra 12. april; kortmateriale over vandværkets ledningsnet udført af Kurt Poulsen blev godkendt. Man havde i flere år diskuteret anskaffelse af et alarmsystem til sikring af hurtig indgriben ved driftsforstyrrelser. Det blev nu anskaffet og installeret formedelst en pris på 16.500 kr.

Ejstrup kom ikke med

I 1984 var der forespørgsel fra Ejstrup om at få vand fra Skals Vandværk, det blev dog ikke til noget. Der blev lagt nye ledninger på Højskolebakken på grund af bygningen af seminariet og krav fra den kommunale brandinspektør om brandstander ved det nye seminarium.

Nygaard afløser Rost og bliver vandværksbestyrer

På grund af sygdom fratrådte Johannes Rost som driftsleder efter næsten 10 år på posten. Fra og med den 1. november 1984 var Nygård Christensen ansat som driftsleder, fra nu af tituleret vandværksbestyrer, til en løn af 1.000 kr. pr. måned, og for almindeligt arbejdsmandsarbejde fik han den tarifmæssige løn, der den 1. nov. var på 55 kr. pr. time. I 1985 blev vandværket efter aftale med Gert Allentoft indhegnet; de nye ungdomsboliger blev tilsluttet, og der blev opstillet filtreringsanlæg i kælderen under hallen af hensyn til evt. muligheder for snavs i ledningerne, fordi magnetventilerne ikke lukkede.

Forhandlinger med Skringstrup Vandværk

Der var forespørgsel fra Skringstrup vandværk om en mulig tilslutning. Man fortsatte forhandlingerne med Skringstrup i 1986, denne gang med teknisk udvalg som bisidder. Der var forespørgsel fra Høkkærør om tilslutning til vandværket. Der blev indkøbt motorplæneklipper til vandværket.

Udbygningsplan fra kommunen

I 1987 kom der en udbygningsplan fra kommunen, ud fra hvilken Poul Christiansen havde udarbejdet et projekt, der i perioden 1988 - 1994 ville betyde en udgift på 745.000 kr fordelt over de nævnte år. Forhandlingerne med Skringstrup og Nederhede fortsatte, endnu uden resultat. Høkkærør blev tilsluttet. Formandens løn steg til 6.000 kr, kassererens til 10.000 kr og driftsbestyrerens til 15.000 kr og 70 kr pr. time for arbejdsmandsarbejde. Den nye bebyggelse på Skals Nord blev bestyrelsen orienteret om af kommunen.

Peter Klavsén afløser Jørgen Jørgensen

I 1988 anskaffede værket en "stophanesøger". På generalforsamlingen ønskede Jørgen Jørgensen ikke genvalg, og ny formand blev så Peter Klavsén. Skringstrup havde meldt fra, de havde selv foretaget boringer; Nederhede havde endnu ikke besluttet sig.

Boring i Kildedalen sløjfes

I 1989 blev man enige om, at der ingen grund var til at anskaffe et nødstrømsanlæg, i hvert fald ikke på daværende tidspunkt. Det gamle vandværk i Kildedalen blev sløjfet og grunden solgt til elektriker Ole Jensen. Dette gik dog først helt i orden året efter.

Anders Hansen afløser Nygaard

I 1990 fratrådte Nygård Christensen som tilsynsførende ved vandværket og efterfulgtes af Anders Hansen, Møllevvej fra d. 10.5. med en årsløn på 18.000 kr - pr. måned 1.500 kr. Man var nu begyndt på opførelsen af Skals Efterskole, og de skulle selvfølgelig også have vand. Man blev enig om at fastholde de nuværende forbrugsafgifter: enfamiliebolig 492 kr ekskl. moms, landbrug, varierende efter besætning, gennemsnit: 1.558 kr ekskl. moms, alt sammen pr. år. Kubikmeterpris 1,80 kr ekskl. moms. De to revisorer Aage Veedfald og Knud Lund havde nu været revisorer i foreningen i 25 år, så bestyrelsen blev enige om at gøre noget, evt. en invitation til en middag.

Levering til Skringstrup starter

I 1991 vedtog man og fik startet bygning af den længe savnede udvidelse af vandværket, og minsandten om man ikke også endeligt kom til forståelse med Skringstrup vandværk, således at levering af vand til Skringstrup vandværk kunne påbegyndes den 6/1 1992.

Veedfald og Lund hyldes med maner

I 1992 blev iltningsstårnet gennemrestaureret, og nu fik vi endelig at vide, hvordan man ville fejre Aage Veedfald og Knud Lund, nemlig med en middag med hustruer sammen med bestyrelsen med hustruer på Hvalpsund Marina og overrækkelse af to kgl. Porcelænsårskrus med inskription. Bestyrelsen fra Skringstrup Vandværk inviteres til besøg på værket for at se, hvor deres vand kommer fra, og så var der nye lønsatser. Formanden skulle have 800 kr pr. måned + 1.000 kr pr. år til telefon og befordring,

værkbestyreren skulle have 1.700 kr. pr måned og kassereren 2.400 kr pr. måned, og de to sidstnævnte skulle også hver have 1.000 kr om året til telefon og befording.

Kommunens vandforsyningsplan, vandure til alle

I 1993 kom der en plan fra kommunen, hvoraf det fremgik, hvilket område hvert værk skal dække, og Skals dækkede det de skulle, bortset fra Nederhede og Ejstrup. Nu var det så op til kommunen at komme med et udspil til forbrugerne der. Og så blev det nu bestemt, at alle nye installationer skulle forsynes med vandur.

EDB og frekvensstyringsanlæg.

I 1994 kom det så til at gælde alle forbrugere. Nu måtte man så også anskaffe for 1.00 kr EDB programmer. Nye satser for forbrug og nye faste afgifter blev vedtaget. 1,50 kr pr m³ ekskl. moms. Grøn skat, 2,00 Kr pr. m³ og målerafgift 100 kr samt 200 kr pr lejlighed. Anders Hansen ønskede ikke at fortsætte som værksbestyrer, og man annoncerede efter interesserede - der var 5 ansøgere, men man enedes om at tage Henning Knudsen. Han fik desværre ikke lang tid i tjenesten, idet han døde i 1996, og Nygård Christensen måtte midlertidigt tage over. Det nye frekvensstyringsanlæg var nu taget i brug.

Måler aflæsning flyttes til november

I 1997 fik man så en ny værkfører i Henning Eriksen, Herredsvejen 2. Man konstaterede, at alarmsystemet nu virkede upåklageligt. Byggemodningen af grundene på Nordentofte kostede 191.905 kr eller 5.900 kr pr. grund. Man vedtog, at måler aflæsninger fremover skulle foregå i november, så målingerne kunne anvendes af kommunen ved opkrævning af spildevandsbidrag.

Affugtningsanlæg, digitale ledningskort og hækklipper

I 1998 blev der installeret affugtningsanlæg på værket! Der blev nu lagt vand ud til Trinderup og Dalene, og det blev besluttet, at værkbestyreren skulle have 12 kr pr. vandur for at aflæse dem. I 1999 fik værket nye digitale kort over hele dets forsyningsområde, man fik også en hækklipper, man vedtog nye vedtægter, og der blev fastsat nye vandpriser 2,05 kr pr m³.

Nødstrømsanlæg spørger

Igen i 2000 spøjte spørgsmålet om et nødstrømsanlæg, og man modtog overslag over levering og installation fra Skals Installation, men intet blev besluttet.

Ny forretningsfører, møderum og bad

I 2001 fik man en forretningsfører, nemlig Frede Kragh. Man vedtog også nye lønninger, 20.000 kr til formanden, 10.000 kr. til kassereren, og Frede Kragh lovede ikke at sende regninger over 30.000 kr. Man vedtog en ny tilbygning til værket med kontor/møderum og bad.

100 års jubilæum skal markeres

I 2002 blev tilbygningen så færdig, og der forestod indkøb af bord og seks stole. På grund af lynnedslag i styresystemet diskuterede man en eller anden form for lynafledning. Man diskuterede også 100 års jubilæet i 2003 og vedtog at kontakte Lokalhistorisk Forening for at få dem til at lave et jubilæumsskrift.